

"Umetniške prakse skupnosti iz večjezične in medkulturene perspektive za medkulturni dialog v EvroMed regiji"

(Arabski in turški jezik)

Avtor: Samar Zughool / [Reka Si Research and Art](#). Sodelujoči: [System and Generation](#), [Povod Institute](#), združenje Tügöder, Profesor [Wahiba Chaker](#).

Povzetek:

Večina raziskav umešča pojav skupnostnih umetnosti v leto 1960, ko se je praksa pojavila v Združenih državah, Kanadi, na Nizozemskem, v Združenem kraljestvu, na Irskem in v Avstraliji. Skupnostne umetniške prakse pa imajo v preteklosti in sedanjosti različnih jezikov in kultur sledove, ki še niso v celoti dokumentirane in raziskane. Ta raziskovalni članek se opira na teoretične raziskave in participativne raziskovalne metode, kot so participativna opazovanja in participativni intervjuji, da bi razkrili pomen skupnostnih umetnosti v zgodovini in sedanjosti v arabskem in turškem jezikovnem in kulturnem kontekstu. Ugotovitve naslavlajo skupne vidike skupnostnih umetnosti v zadevah prostora ali obredov preko pisarniških raziskav, kot je koncept SAMAR kot umetnosti skupnostnih pogovorov v arabskem jeziku ali Mahelle v turškem jeziku kot družbenih enot za pogovarjanje med člani skupnosti o družbeno-političnih vprašanjih, kjer bi lahko potekala tudi umetnost. Umetnost pripovedovanja zgodbe Al Hakawati v arabskem kulturnem kontekstu in igre Karagöz v turškem kulturnem kontekstu imajo dejavnike, ki povezujejo umetnost s skupnostjo v zadevah skupnostnih srečanj za dialog skozi gledališče in umetnost pripovedovanja zgodb, ki obravnavajo in razmišljajo o družbeno-političnih vprašanjih. Ta raziskovalni prispevek predstavlja tudi ključne ugotovitve o trenutnih umetniških praksah skupnosti iz objektivnega njenih praktikov, ki govorijo arabsko in/ali turško, in uporabljajo skupnostno umetnost za socialno vključenost, gradnjo skupnosti ali družbeno-politični dialog. Prispevek zato ponuja pomemben vpogled v skupnostne umetnosti za izgradnjo skupnosti, družbene vključenosti ter družbeno-politični in medkulturni dialog iz medkulturene in večjezične perspektive.

Ključne besede: skupnostne umetnosti, medkulturni dialog, arabski jezik, turški jezik.

Odpiranje koncepta skupnostnih umetnosti v arabskem in turškem jeziku ter kulturnih kontekstih s pomočjo pisarniških raziskav

Arabska beseda فن (fann), ki v angleščini pomeni umetnost, ima več razlag. Beseda "industrija" je bila uporabljena za opis umetnosti. V slovarju Al Waseet je umetnost opredeljena kot niz pravil, značilnih za obrt ali industrijo. Fotografija, glasba in poezija so primeri tehnik, ki se uporabljajo za izvajanje občutkov in čustev, zlasti občutka za lepoto. ItTo je veščina, ki jo določata okus in talent, umetnik pa je oseba z umetniškim talentom, kot je pesnik, pisatelj, glasbenik, fotograf ali performer (Bin Ahmed Al-Shami, 2015). Glasba je na primer spadala v kategorijo industrije. Na primer, Ibn Khaldun¹ je glasbo definiral kot ustvarjanje melodij in uravnoveženih pesmi, ki delijo zvoke v predvidljiva razmerja. Arabski jezik uporablja "umetnost" za označevanje različnih znanstvenih disciplin (Çetinkaya, 2021). Eden od primerov je knjiga Ibn Aqeela, "Al-Funun," ki je bila dolga štiristo zvezkov in je zajemala številne znanosti, priljubljene v tistem času (Uredniki Encyclopaedia Britannica, 2024). V slovarju Al Wasset ima beseda "oboževalec" različne razlage, ki jih je mogoče povezati takole: ArtUmetnost lahko definiramo kot vrsto ali stanje nečesa, strategijo za spodbujanje misli ali čustev ljudi, način okrasitve ali metodo za obvladovanje govora. "Altafanon bel Kalam" združuje umetnost in govor ter se nanaša na obvladovanje govora (*Dictionnaire al-Wassit - Arabe/Arabe* - الوسيط المعجم, n.d.).

SAMAR je arabska beseda, ki pomeni "sedeti skupaj v pogovoru ob sončnem zahodu ali zvečer". Je tudi oblika skupnostne umetnosti, ki spodbuja udeležbo in sodelovanje med ljudmi različnih okolij, kultur in izkušenj (Gohil, 2023). SAMAR ponuja priložnost, da se sprostite in pozabite na stres vsakdanjega življenja. Ponuja priložnost za povezovanje z drugimi na globji ravni in za krepitev vezi. SAMAR alsoceni tudi preproste življenske užitke, kot so dobra hrana, pijača, glasba in družba. Zato povezuje gradnjo skupnosti v družabnih kontekstih.

Nekatere raziskave o skupnostnih umetnosti v arabščini povezujejo izraz z intervencijami za družbene probleme, ki temeljijo na sodobni umetnosti (Obeidat, 2021). V arabski zgodovini obstaja "Al Hakawati", ki je umetnost pripovedovanja zgodb. To je znana tradicionalna umetnost pripovedovanja zgodb, ki je bila uporabljena za vključitev občinstva v razmišljanje o družbeno-političnih vprašanjih (Al-Gharbawi, 2023). "Al Hakawati" is je opisan kot revolucionarna umetnost v tradicionalnem gledališkem slogu.

¹ Ibn Khaldoun, arabski učenjak iz 14. stoletja, razvil je prefinjeno teorijo o vzponi in padcu civilizacij, analiziral ekonomijo, sociologijo in politologijo ter služil kot diplomat in učitelj.

To je zato, ker pripovedovalčeve dinamične predstave bolj pritegnejo občinstvo kot tradicionalne gledališke predstavitve. Ta vidik vključevanje občinstva je ključnega pomeni za skupnostne umetnosti in zagovarjanje družbenih in političnih vprašanj.

V turščini ima beseda “umetnost”, ki se glasi “Sanat”, več pomenov, tak kot v arabskem jeziku. Med njimi so vsa pravila, ki jih je treba upoštevati, da bi obvladali določen poklic, vse metode, ki se uporabljajo pri izražanju čustev, dizajna, lepote, itd., ali vrhunske ustvarjalnosti, ki nastane kot rezultat tega izražanja, in izražanje, ustvarjeno v skladu z razumevanjem in standardi okusa določene civilizacije ali skupnosti (Habertürk, 2024). Arabščina ima podobne definicije za izražanje in obvladovanje obrti. Poleg tega turški jezik vključuje kontekst pravil, povezanih s posebnimi skupnostmi, ki temeljijo na njihovi kulturi.

Turški izra “topluluk sanatları” pomeni skupnostne umetnost. V turški kulturi je “mahalle”, kar pomeni “soseska” ali “četr”, primer prostora skupnosti. Mahalle so družbene enote, ki odražajo raznolikost in solidarnost turškega urbanega življenja. Je kraj, kjer ljudje delijo skupne vrednote, tradicije in interese, medtem ko sodelujejo v različnih kulturnih in umetniških dejavnostih (*Mahalle@İzmir*, 2020). Mahalle navdihuje tudi številne turške umetnike, ki z njimi izražajo svojo identiteto, ustvarjalnost in družbeno komentiranje aktualnih dogodkov. Na primer, Ayşe Erkmen je instalacijska umetnica, ki ustvarja dela, ki so v interakciji z arhitekturnimi in okoljskimi prostori. Pogosto uporablja materiale in predmete, ki so pomembni za lokalni kontekst in kulturo, kot so preproge, čolni in vodovodne cevi. V svoje delo vključuje tudi javnost tako, da jo vabi k interakciji z instalacijami ali k sodelovanju v performansih (*Zarastro Art*, 2023).

Drame Karagöz so vrsta senčnega gledališča, ki se tradicionalno izvaja v Turčiji. Ime je dobila po glavnem junaku, šaljivem in hudomušnem ljudskem junaku. Te igre nastajajo na kraju samem iz situacij, ki prikazujejo, kako so ljudje družbeno in kulturno živeli v Otomanskem cesarstvu in državah, ki so mu sledile. Lutke držijo na palicah pred svetlobnim virom, njihove sence pa se prikažejo na bombažnem platnu. Ljudje uživajo ob gledanju Karagöza med muslimanskim mesecem ramadanom. Te predstave so del nesnovne kulturne dediščine Turčije. Ljudje v Grčiji, Bosni in Hercegovini ter Gruziji prav tako uživajo v teh predstavah, ki so bile prilagojene jeziku in okoliščinam vsake lokacije. Drame Karagöz so vrsta skupnostne umetnosti, ki uporablja humor in satiro za izobraževanje, refleksijo, zabavo in kritiko političnih struktur (Dinçel, 2010). Raziskave umetnosti in skupnosti v Turčiji so poudarile družbeno-politični vpliv umetnosti na politične institucije. Zato je skupnostna umetnost v turškem kontekstu povezana z družbeno-političnim zagovarjanjem in cenzuro, vsiljeno umetnikom, ki zagovarjajo družbeni napredek v smeri demokracije (Köksal, 2004).

Strokovnjaki so obravnavali tudi kako se lahko umetniki soočajo s pritiskom, da postanejo zavezniki in celo zagovorniki represivnih režimov, kar lahko imenujemo kooptacija (Geybullayeva, 2022). V obeh scenarijih je povezava med umetnostjo in družbeno-političnim kontekstom skupnosti prisotna in močna. Sunur in Atlyi (2018) sta raziskovala, kako umetnost in šport v Turčiji prispevata k družbeni polarizaciji; avtorji pa so razpravljali tudi o priporočilih in potencialu umetnosti za družbeno kohezijo in izgradnjo skupnosti onkraj polariziranih podob.

Končno ima beseda “umetnost” konotacijo vpliva na opazovalce ali prejemnike umetnosti kot prostora skupnostnih srečanj v arabščini in tirščini. “Skupnostne umetnost” je včasih sinonim za sodobno umetnost v arabščini. V turščini je skupnostna umetnost včasih povezana s proslavljanem kulturnih identitet. Nekatere študije raziskujejo tudi odnos med umetnostjo in družbeno-političnimi vprašanji v arabskem in turškem kulturnem kontekstu. Poleg tega obstajajo jasni primeri pojavov v turški in arabski umetnosti ter kulturnih kontekstih, ki slavijo umetnost kot orodje za izgradnjo skupnosti in razmišljanje o družbeno-političnih vprašanjih skozi gledališče in pripovedovanje zgodb.

Participativna raziskava s praktiki skupnostnih umetniških praks v arabskem jeziku

1. Participativni intervju z Reemano. Reeman prihaja iz Sirije in živi v Ankari v Turčiji. Ko je bila v Siriji, je bila del umetniške skupine skupnosti Salam, ki se je zavzemala za odpravo vseh oblik predsodkov in stereotipov do invalidov. Ker je bila sama begunka in uporabnica invalidskega vozička, pa tudi uprizoritvena umetnica, je Reeman imela lastne interpretacije skupnostnih umetnosti v arabskem jeziku. Odkar se je leta 2011 preselila v Turčijo, se Reeman zavzema za medkulturni in družbeni dialog preko uprizoritvenih umetnosti v delavnicah in predstavah. Odpiranje izraza skupnostnih umetnosti v Reemaninem delu se v glavnem opira na izgradnjo skupnosti z ustvarjanjem alternative resničnosti skozi uprizoritvene umetnosti in igranjem vlog. Tehnike uprizoritvene umetnosti zagotavljajo tančico za razpravo o temah, o katerih je sicer težko razpravljati v širši družbi, kot sta etnična diskriminacija in ksenofobija, ki se križata s sposobnostjo. Reemanino delo v uprizoritvenih umetnostih obravnava socialne ovire za socialno kohezijo in medkulturni dialog med različnimi skupnostmi v Ankari v smislu invalidnosti, spola, socialno-ekonomskega ozadja in starosti kot prepeletajočih se dejavnikov. Zato nagovarja skupnostne umetnosti kot orodja platforme, kjer lahko umetnost gradi skupnosti tako, da se dvigne nad vse oblike predsodkov in stereotipov.

2. Participativni intervju z Alijem Shabharjem. Ali Shabhar prihaja iz mesta Aleppo v Siriji. Svojo pot je začel kot dekorater, nato pa se je zaposlil v gledališču. Študiral je glasbeno gledališče in se povezal s šolo Al-Rahabna². Trenutno Ali živi v Ankari. Ali je delal s profesionalnimi umetniki in amaterji. Umetnostne umetnosti razume kot vsako obliko umetnosti, ki se loteva družbenih vprašanj. Svoje delo prepoznava kot obliko skupnostne umetnosti. Spominja se prav na svoje delo pri spominjanju palestinskega boja za svobodo. Ali se je ukvarjal tudi s socialnimi vprašanji, kot je boj proti kajenju kot škodljivi razvadi za družbo in okolje. Razlikuje med pretokom subjektov v svojih skupnostnih umetniških praksah pred sirskega revolucijo in po njej. V vseh vrstah svojega dela Ali prepoznava svojo prakso kot skupnostno umetniško prakso zaradi dveh dejavnikov: 1. spopadanja s socialno-političnimi vzroki, ki zadevajo človeštvo, in 2. dajanje prostora kritičnemu razmišljanju in občinstvu, da se vključi v iskanje odgovorov skozi umetniško delo. Ali navede primer enega od svojih predlogov za skupnostno gledališče, ki zaradi omejenih finančnih sredstev še ni bil realiziran. Njegov predlog izhaja iz boja, s katerim se soočajo begunci, ki prihajajo iz Sirije, medtem ko živijo v Ankari. Njegov predlog se opira na glasbo in zamrznjene slike³ za boj proti naraciji drugačnosti proti beguncem in spodbujanjem empatije med ljudmi, ne glede na jezik in etnično pripadnost. Po Alijevem mnenju je tisto, kar razlikuje skupnostne umetnosti od drugih oblik umetnosti, moč skupnostnih umetnosti pri gradnji in krepitvi skupnosti onkraj jezika in drugih potencialnih dejavnikov ločevanja, kot tudi zagotavljanje prostora za kritično razmišljanje in sodelovanje občinstva.

Participativna raziskava s praktiki skupnostnih umetniških praks v turškem jeziku

1. Participativni intervju z Neslihan Noyan. Neslihan je umeznica Ikeban in članica upravnega odbora Japonskega glasbenega in umetniškega združenja v Turčiji. Umetnica gosti razstave, predstavitve in interaktivne delavnice o Ikebani, ki so odprte vsem, ne glede na ozadje. Neslihan svoje delo Ikeban imenuje skupnostna umetniška praksa, ker spodbuja medkulturno učenje med turško in japonsko kulturo. Zagotavlja interaktivne platforme za gradnjo skupnosti s kolektivnim zdravljenjem. Neslihan se sklicuje na Wabi-Sabi, japonsko umetnost minljivosti, ki "vsak trenutek obravnava kot darilo" kot način za kolektivno zdravljenje. V njeni knjigi "Sakura Says", koncept izgradnje skupnosti vodi glavni lik, cvet "Sakura". Ta neantropocentrični koncept je podoben politiki narave⁴, v

² [Šola Rahbani, ugledna arabska umetniška šola, ima velik vpliv na zgodovino in prihodnost Libanona. Šola, ki jo sestavljajo Asi, Mansour in Fairouzi, ima edinstven pristop do umetnosti, ki se osredotoča na vnašanje veselja, ljubezni in domoljubja v srca sv](#)

³ Zamrznjene slike so del forumskega gledališča. Gre za tehniko, pri kateri izvajalci zamrznejo v kritičnem trenutku prizora, nato pa prosijo občinstvo, naj komentirajo, kaj vidijo, kaj mislijo in kaj bi naredili drugače.

kateri so ljudje in narava v dani skupnosti obravnavani enako. Neslihanino delo v Ikebani pomembno prispeva k prepoznavanju skupnostnih umetnosti kot praks za medkulturni dialog, izgradnjo skupnosti, kolektivno zdravljenje in prizadevanje za mir, ki ga omogoča narava. Rože ikebane v delu Neslihane ponujajo alternativne platforme za ljudi, da ponovno odkrijejo nove načine komuniciranja z družbo in s seboj. Skupnostne umetnosti lahko definiramo kot umetniške prakse, ki obravnavajo družbena vprašanja, ki zadevajo določene skupnosti. Vendar ima Neslihanina umetniška praksa ikeban potencial, da na novo definira družbena vprašanja kot univerzalna vprašanja, v katerih narava in ljudje enakovredno sobivajo skozi medkulturno in neantropocentrično učenje.

2. Participativno opazovanje⁵ plesnih delavnic Ankare Sanat Kulübü.

Plesni klub Ankara (Ankara Sanat Kulübü) je prostovoljna organizacija, ki so jo ustanovili različni prostovoljci, vključno z inženirjem Türkerjem Demirjem.

Skupina uporablja tradicionalno turško ljudsko glasbo in ples za spodbujanje komunikacije in gradnjo skupnosti med različnimi družbenimi skupinami, vključno z otroki z duševnimi motnjami ali boleznimi, pa tudi bolniki z rakom.

Izbor glasbe in plesnih gibov ni naključen. Temelji na raznoliki tradicionalni in ljudski glasbi Ankare.

Delavnice plesnega kluba Ankara, ki razmišljajo o skupnostnih umetnostih kot praksah za skupnosti, izgradnjo skupnosti in zagovarjanje družbenih vprašanj, sodijo v to kategorijo, ker ljudem iz različnih okolij zagotavljajo interaktivno okolje za interakcijo, komunikacijo in ustvarjanje vezi.

Plesne delavnice spodbujajo tudi vključevanje in integracijo otrok z motnjami v duševnem razvoju in oseb, ki so ranljive zaradi raka.

Prostop plesnega kluba Ankara do skupnostnih umetnosti ne vključuje koncepta soustvarjanja, vendar se osredotoča na koncepte izgradnje skupnosti in zagovarjanje vključevanja družbenih skupnosti, ki so ranljive v širši skupnosti zaradi boleznii ali družbene stigme, povezane z boleznijo.

Ugotovitve raziskav

Skupnostne umetnosti kot izraz nosijo različne implikacije in potenciale v arabskem in turškem jeziku ter kulturnih kontekstih. Sledenje in raziskovanje, kako umetnosti omogoča skupnostim in obratno, zagotavlja bogato okolje za nadaljne

⁴ Pri politiki narave po mnenju filozofa Latourja ne gre za upravljanje ali zaščito narave, temveč za vključevanje znanosti v demokracijo.

⁵ Participativno opazovanje je raziskovalna metoda, kjer se raziskovalec pridruži skupini ljudi in opazuje njihovo vedenje, interakcije in prakse, hkrati pa sodeluje v njihovih dejavnostih.

raziskovanje tega pojava. Kot izraz v turškem in arabskem jeziku se je pomen umetnosti skozi leta spreminjal, od opisovanja industrije, znanosti ali obvladanja poklica do ustvarjalnega izražanja in sredstev družbene empatije in ozaveščnosti. V arabskem jeziku in kulturnih kontekstih nekatere raziskave povezujejo umetnost skupnosti s sodobno umetnostjo; vendar pa obstajajo tudi tradicionalni umetniški pojavi, ki utelešajo vrednote umetnosti za skupnost v smislu omogočanja ljudem, da obravnavajo in razmišljajo o skupnih družbeno-političnih vprašanjih, kot je umetnost pripovedovanja zgodb, ki v arabščini znana kot "Al Hakawati", ali gledališke igre Karagoz, ki zabavajo, provocirajo in razmišljajo o družbeno-političnih scenarijih od preteklosti do sedanjosti v turškem kontekstu. Ta raziskava je tudi razkrila koncept skupnostnih umetnosti iz objektivna njenih praktikov, ki prihajajo iz Sirije in Turčije in trenutno živijo v Turčiji. Nekaj skupnega med umetniki turško in arabsko govoreče skupnosti je uporaba umetnosti za izgradnjo skupnosti, omogočanje medkulturnega dialoga, razmišljanje o družbeno-političnih vprašanjih in obojestransko potreba po razbijanju predsodkov in stereotipov, kot je uporaba uprizoritvenih umetnosti za vključevanje dialoga za boj proti sponobnosti in etnični diskriminaciji. Skratka, skupnostne umetnosti so močno prisotne kot prakse v arabskem in turškem jeziku ter v kulturnih kontekstih, ki izhajajo iz potrebe po družbeni vključenosti, zagovarjanju človekovih pravic, kolektivnem zdravljenju in pravičnosti. Je tudi pojav v različnih fazah arabske in turške zgodovine, kjer je umetnost vključevala skupnosti v družbeno-politične refleksije in razprave.

Viri:

- Bin Ahmed Al-Shami, S. (2015, April 29). أضواء على كلمة الفن. www.alukah.net.
<https://www.alukah.net/culture/0/85844/%D8%A3%D8%B6%D9%88%D8%A7%D8%A1-%D8%B9%D9%84%D9%89-%D9%83%D9%84%D9%85%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%81%D9%86/>
- Çetinkaya, Y. (2021). Ibn Khaldun in glasba kot veda matematičnih ved. www.academia.edu.
https://www.academia.edu/52031647/Ibn_Khaldun_and_Music_as_a_Science_of_Mathematical_Sciences
- *Slovar al-Wassit - arabe/arabe* - المعجم الوسيط. (n.d.). SifatuSafwa. <https://www.sifatusafwa.com/fr/dictionnaires-arabe/dictionnaire-al-wassit-arabearabe.html>
- Dinçel, B.İ. (2010). Primer prevoda kot oblike družbene reprezentacije in ponovna predstavitev Karagöz turškim bralcem: Ismayil Hakkı Baltacıoğlu in Aziz Nesin" prilagoditve Karagöz. *Časopis oddelka za gledališko kritiko in dramaturgijo*, 0(16), 99-128 <https://doi.org/null>.
- Geybullayeva, A. (2022, January 18). *Erdogan in vojna AKP z umetnostjo in kulturo*. Global Voices. <https://globalvoices.org/2022/01/12/erdogan-and-the-akps-war-with-art-and-culture/>
- Gohil, J., & Gohil, J. (2023, December 3). Samar: Umetnost povezovanja in skupnosti v arabski kulturi - Kaizen-Sensei. *Kaizen-Sensei - "Raziskovanje bogastva življenja"*. <https://www.kaizensensei.com/samar-the-art-of-connection-and-community-in-arabic-culture/>
- Habertürk. (2024, January 17). Sanat ne demek, ne anlama gelir? Sanat Kelimesi TDK Sözlük Anlamı Nedir? - Habertürk. <https://www.haberturk.com/ne-demek/sanat-ne-anlama-gelir>
- Köksal D. Umetnosti in moč v Turčiji: kultura, estetika in nacionalizem v obdobju ene stranke. *Novi pogled na Turčijo*. 2004;31:91-119. doi:10.1017/S0896634600004027
- Köksal, D. (2004). Umetnosti in moč v Turčiji: kultura, estetika in nacionalizem v obdobju ene stranke. *Novi pogled na Turčijo.*, 31, 91–119. <https://doi.org/10.1017/s0896634600004027>
- *Mahalle@İzmir*. (2020). <https://www.hayyacikalan.com/en/mahalleizmir/>
- Obeidat, A., & Sharadqah, B. (2021). Družbena vprašanja in njihove reprezentacije v sodobni arabski umetnosti. *Dirasat: Human and Social Sciences*, 48(4). Pridobljeno iz: <https://archives.ju.edu.jo/index.php/hum/article/view/110588>
- Suner, A., & Atli, A. (2018). NA OSI DRUŽBENE POLARIZACIJE UMETNOSTI IN ŠPORTA. *İstanbul Politikalar Merkezi Hakkında*. <https://ipc.sabanciuniv.edu/Content/Images/Document/toplumsal-kutuplasma-ekseninde-sanat-ve-spor-ec8276/toplumsal-kutuplasma-ekseninde-sanat-ve-spor-ec8276.pdf>
- Uredniki Enciklopedije Britannica. (2024, January 1). *Ibn 'Aqīl | Muslimanski teolog, filozof in pesnik iz 11. stoletja*. Enciklopedija Britannica. <https://www.britannica.com/biography/Ibn-Aqil>
- Zarastro Art. (2023, September 13). *Turška sodobna umetnost | Turški sodobni umetniki*. Zarastro Art. <https://zarastro.art/turkish-contemporary-art/>